

כ"ה תמוז תשע"ה
12 יולי 2015

חוות דעת: האם לאגודה שיתופית יש "בעלי שליטה"?

במרכז חוות דעת זו תעמוד השאלה האם לאגודות שיתופיות יש "בעלי שליטה" בהתאם להגדרה הקבועה בסעיף 1 לחוק ניירות ערך, תשכ"ח – 1968 (להלן: "סעיף 1 לחוק ני"ע").

מיהו בעל שליטה בתאגיד?

1. סעיף 1 לחוק ני"ע מגדיר "שליטה" כיכולת לכוון את פעילותו של תאגיד, למעט יכולת הנובעת רק ממילוי תפקיד של דירקטור או משרה אחרת בתאגיד וקובע חזקה על אדם שהוא שולט בתאגיד, אם הוא מחזיק מחצית או יותר מסוג מסוים של אמצעי השליטה בתאגיד.
"אמצעי שליטה בתאגיד" מוגדר כך:
א. זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר.
ב. הזכות למנות דירקטורים של תאגיד או מנהל כללי.¹

מהי אגודה שיתופית?

2. אגודה שיתופית נרשמת בישראל לפי **פקודת האגודות השיתופיות**. לכל האגודות השיתופיות או בשמן הלועזי קואופרציות, מאפיין זהה המבדיל אותן משאר ההתאגדויות למיניהן ומהווה את מטרתן העיקרית ואת עיקרון היסוד לפעילותן - כל אגודה שיתופית נועדה לפעולה משותפת של חברי האגודה ולהשגת האינטרס המשותף של כלל החברים בקידום מצבם הכלכלי ורווחתם.²
3. פעילותה של אגודה שיתופית צריכה להתנהל בהתאם לעקרונות שנקבעו בברית הקואופרציה העולמית: דמוקרטיה, שוויון, הדדיות, אחריות אישית, סיוע הדדי וחסכון. עקרונות פעולה אלו הם שמבחינים בין אגודה שיתופית לבין סוגי ההתאגדויות אחרות.³

¹ סעיף 1 לחוק ניירות ערך, תשכ"ח – 1968.

² ראו סעיף 4 לפקודת האגודות השיתופיות ואגודות שיתופיות - הלכות ופסיקה, מאת עו"ד חיים נועם, עמ' 3.

³ אגודות שיתופיות דין ונוהל – מאת פרופ' סמדר אוטולנגי, כרך א' עמ' 24.

זכויות ההצבעה באגודה שיתופית

4. מסעיף 16(1) **לפקודת האגודות השיתופיות** אנו למדים, כי המחוקק הגביל את האפשרות שיהיו "בעלי שליטה" באגודות שיתופיות בקבעו כדלקמן:

16 (1) "לכל חבר של אגודה תהיה למצער דעה אחת בעסקיה, אך לשום חבר לא תהא יותר מדעה אחת..."

5. סעיף 16(1) **לפקודת האגודות השיתופיות** מעגן את עקרון השוויון בין החברים שגובש ע"י ברית הקואופרציה העולמית: "הנורמות החלות על גוף קואופרטיבי הן נורמות של אחוות חברים, רעות ושוויון". מכאן, שקבלת החלטות מתנהלת בדרך דמוקרטית בין החברים באגודה השיתופית, כאשר בקבלת החלטות באסיפה הכללית יש קול אחד לכל אחד מהחברים⁴.

"העקרון של קבלת החלטות בדרך דמוקרטית – קול אחד לכל חבר - הוא עקרון על. בו נבחנת מהותה האמיתית של האגודה השיתופית. בניגוד לגישה הרווחת בדיני החברות לפיה, "בעל המאה הוא גם בעל הדעה", העקרון באגודה שיתופית הוא של שוויון זכויות בהצבעה של החברים, בלא חשיבות למספר המניות המוחזקות בידיהם"⁵.

6. בעניין זה כך נאמר בבית המשפט העליון ע"י כבוד השופט ברנזון:

"...שלא כמו בחברת מניות, עקרון השוויון בין חברי אגודה שיתופית הוא יסוד מוסד לקיומה ולניהול ענייניה, ועיקרון זה בא לידי ביטוי בהוראה שהובאה לעיל מסעיף 16(1) **לפקודה בדבר זכות הצבעה שווה לחברים באסיפה הכללית (מלבד המקרים היוצאים מהכלל המנויים שם)...."**⁶

7. בסעיף 16(1)(ב) ו-(ג) **לפקודת האגודות השיתופיות** נקבעו חריגים לעיקרון השוויון בזכויות ההצבעה, תוך התחשבות בהשקעה של החבר בהון המניות של האגודה השיתופית או במידת השתתפותו בפעילותה. עם זאת בכל מקרה

⁴ הביטוי באנגלית One member- one vote (קול אחד לכל אחד) מדגיש את אחד המאפיינים הבולטים של האגודה השיתופית.

⁵ אגודות שיתופיות דין ונוהל – מאת פרופ' סמדר אוטולנגי, כרך א' עמ' 37.

⁶ ע"א 556/69 "ניר" חברה שיתופית להתיישבות עובדים עברים בע"מ נ' מאיר ביטן, פ"ד כד (2) 410.

הוגבלה האפשרות של מתן קולות נוספים בהצבעה עד למקסימום של 1/20 (5%) מכלל הקולות באגודה.⁷

בעלי שליטה באגודות שיתופיות

8. מהאמור לעיל נובע, כי העיקרון באגודה שיתופית הוא של שוויון זכויות בהצבעה של החברים. אף בחריגים שהוגדרו בחקיקה לעיקרון זה זכויות ההצבעה מוגבלות ל-5% מכלל הקולות באגודה. מכאן, שכלל **אין באגודה שיתופית בעל שליטה לפי סעיף 1 לחוק ני"ע.**

9. **החריג היחיד לכלל זה** הינו במקרה בו באגודה שיתופית יש שני חברים בלבד. מצב זה יכול להתקיים לפי סעיף 6(2) **לפקודת האגודות השיתופיות**, אם אחד מהחברים הוא אגודה שיתופית⁸. מכך נובע שכאשר יש שני חברים בלבד באגודה, לכל אחד מהם יש 50% מאמצעי השליטה, והם נכנסים להגדרת בעל שליטה לפי סעיף 1 לחוק ני"ע.

לסיכום

10. בשל אופייה המיוחד של צורת ההתאגדות של אגודה שיתופית, המושתתת על עקרונות הקואופרציה תוך שימת דגש על שוויון בין הקולות של החברים וקבלת החלטות בדרך דמוקרטית, אין בה בעלי שליטה לפי סעיף 1 לחוק ני"ע, למעט במקרה בו באגודה שיתופית שני חברים בלבד, אשר אחד מהם הוא אגודה שיתופית.

בברכה,

אסתר אליאס, עו"ד
יחידת רשם האגודות השיתופיות

⁷ להרחבה ניתן לעיין באגודות שיתופיות – דין ונוהל, פרופ' סמדר אוטולנגי עמ' 37
⁸ סעיף 6(2) לפקודת האגודות השיתופיות קובע כי אין לרשום אגודה, מלבד אגודה שאחת מחבריה היא אגודה רשומה, אלא אם כן היא מורכבת לפחות משבעה אנשים שמלאו להם שמונה עשרה שנה.